

LATİNCE - TÜRKÇE İDARE HUKUKU TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ (Kitapta Geçen Latince Terimlerin Türkçe Karşılıkları)

Kemal Gözler, *İdare Hukuku*, Bursa, Ekin, 2009, c.II. (www.idare.gen.tr/idarehukuku.htm)

a fortiori: evleviyetle, I: 1224
ab initio: baştan itibaren, I: 1066
abrogata lege abrogante non revivescit lex abrogata (ilga eden kanunu ilga etmek, ilga edilmiş kanuna tekrar hayat vermez, I: 1189, 1194
abusus: tasarrufta bulunma, II: 817, 835
actus contrarius: karşıt işlem, I: 755, 878
ad aeternum: sonsuza kadar, I: 1090
audi alteram partem: diğer tarafı da dinle, I: 864
casum sentit dominus: beklenmedik hal mali-ki etkiler (ateş düştüğü yeri yakar) 1216, 1222
contra legem: kanuna aykırı, I: 1164
dammum emergens: uğranılan zararlar, gerçekleşmiş zararlar, II: 173, 196, 441, 1282,
de minimus non curat praetor: küçük şeyler hakime götürülemez, I: 733, II: 784
delegatus non potest delegare: yetki devralmış kişi yetkisini devredemez, I: 782
ex nunc: geleceğe yönelik olarak, I: 1113
ex officio: re'sen, I: 748
ex tunc: geçmişte etkili, I: 1113
exceptio est strictissima interpretationis: istisnalar dar yorumla tâbi tutulur, I: 1064
exceptio non adimpleti contractus: ödemezlik def'i, adem-i ifa def'i, II: 152, 159, 162
fraus omnia corrumpit: hile her şeyi çürütür, I: 1133
fructus: faydalanma, yararlanma, II: 817, 835, 984
in solidum: müteselsil, II: 1349
instrumentum: taşıyan, hamil (idarî işlemin), I: 743, 839, 849, 1006
intra legem: kanun içi, kanuna uygun, kanunla sınırlı, I: 138, 747, 1164
intra: iç, içinde, I: 138
intuitu personae: kişiye bağlı, II: 427, 433
iustitia commutativa: denkleştirici adalet, tâvizî adalet, I: 131; II: 313
iustitia distributiva: dağıtıcı adalet, tevzii adalet, I: 132; II: 314
jura quaesita: kazanılmış haklar, I: 119

jus eminens: kazanılmış haklara dokunabilmesine imkân veren üstün hak, I: 120
latissimo sensu: geniş anlam, II: 623
lato sensu: geniş anlam, II: 624
lex Addikes: Addikes kanunu, II: 1001
lex Barbarius Philippus: Barbar Filip Kanunları, I: 817
lex posterior derogat legi priori: sonraki kanun önceki kanunları ilga eder, I: 1269, 1272
lex specialis derogat legi generali: özel kanun genel kanunları ilga eder, I: 1269; II: 763
lex superior derogat legi inferiori: üst kanun alt kanunları ilga eder, I: 1269
lucrum cessans: mahrum kalınan kar, kazanç, II: 173, 196, 441, 1282
manu militari: zorla (kelime anlamıyla "askeri eliyle" anlamına gelir), I: 1072
negotium: içerik (idarî işlemin), I: 829
nemo auditur propriam suam turpitudinem allegans: kimse kendisi için ayıp teşkil eden bir fiile istinat edemez, 1311, 1313, 1315
nemo debet esse iudex in propria causa: kimse kendi davasında hâkim olamaz, I: 53
non bis in idem: aynı suçtan dolayı birden fazla ceza verilemez, II: 752
non delegate potestas delegari, I: 782
nulla poena sine lege: kanunsuz ceza olmaz, II: 751
nullum crimen sine lege: kanunsuz suç olmaz, II: 756
numerus clausus: sınırlandırılarak (tahdidî olarak) sayma, I: 432
numerus clausus: tahdidî, sınırlı salğda, II: 757, 767
obligatio ex contractu: sözleşmeden doğan borçlar, II: 1012
obligatio ex delicto: haksız fiilden doğan borçlar, II: 1012
pacta sunt servanda: ahde vefa, II: 198, 238
partem: taraf, I: 864
paterere legem quam ipse fecisti: kendi koyduğun kurala göre davran, I: 668, 1278

- patiens quia aeterna*: sonsuza kadar sabredilir (idare sabreder ve bir gün o araziye sahip olur), II: 862
- persona non grata*: istenmeyen şahıs (*persona non grata* ilan edilen diplomatın kendi devleti tarafından geri çağırılması gerekir; geri çağırılmazsa bulunduğu ülke o kişiyi diplomatik misyondan saymayabilir), I: 655
- plenissumen flumen*: akarsuyun sel gibi istisnaî durumlarda taşmasından önce ulaştığı en yüksek çizgi, II: 859
- pretium affectionis*: manevî acı, II: 1286
- pretium doloris*: fiziksel acılar, II: 1285
- pro futuro*: geleceğe yönelik olarak, I: 1113
- pro praeterito*: geçmişe etkili, I: 1113
- qui potest plus, qui potest minus*: çoğa yapabilen, azı da yapabilir (çoğu yapamaya yetkisi olan, azı da yapmaya yetkilidir), I: 562
- ratione loci*: yer bakımından, I: 802
- ratione materiae*: konu bakımından, I: 801, 818
- ratione personae*: kişi bakımından, I: 794
- ratione temporis*: zaman bakımından, I: 803, 1204
- refarmatio in pejus*: daha ağıra dönüştürme yasağı, II: 781
- res communes*: orta malları, arazi-i metruke, II: 828
- res inter alios acta* ilkesi: taraflara rasındaki şeyin başkalarını ilgilendirmemesi ilkesi, II: 225, 235
- res inter alios acta nec nocet, nec prodes*: işlemin tarafları arasındaki şeyin, başkalarına ne yararı, ne de zararı vardır, II: 214, 238
- res iudicata*: kesin hüküm, I: 811
- res nullius*: sahihsiz mallar, arazi-i mevat, II: 826
- secundo*: ikinci, I: 137
- secundum legem*: kanuna dayanan, kanunu izleyen, I: kanundan kaynaklanan, 127, 137, 747, 1164, 1166, 1167, 1170
- ultra petita*: isteği dışında (karar verme yasağı), I: 748
- universitates bonorum*: mal topluluğu, I: 161, 187
- universitates personorum*: kişi topluluğu, I: 161, 186
- usus*: kullanma, II: 817, 835, 984
- v., “*versus*”un kısaltması, I: 7
- versus*: karşı (dava isimlendirilmesinde davacı ile davalının adı arasına konulur), I: 7

TÜRKÇE - LATİNCE İDARE HUKUKU TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ

- Addikes kanunu: *lex Addikes*, II: 1001
- adem-i ifa def'i: *exceptio non adimpleti contractus*, II: 152, 159
- ahde vefa: *pacta sunt servanda*, II: 198, 238
- akarsuyun sel gibi istisnaî durumlarda taşmasından önce ulaştığı en yüksek çizgi: *plenissumen flumen*, II: 859
- aynı suçtan dolayı birden fazla ceza verilemez: *non bis in idem*, II: 752
- Barbar Filip Kanunları: *lex Barbarius Philippus*, I: 817
- baştan itibaren: *ab initio*, I: 1066
- beklenmedik hal, maliki etkiler (ateş düştüğü yeri yakar): *Casum sentit dominus*, II: 1216, 1222
- çoğa yapabilen: *qui potest plus, qui potest minus*, azı da yapabilir (çoğu yapamaya yetkisi olan, azı da yapmaya yetkilidir), I: 562
- dağıtıcı adalet, tevzîî adalet: *iustitia distributiva*, I: 132; II: 314
- daha ağıra dönüştürme yasağı: *refarmatio in pejus*, II: 781
- denkleştirici adalet, tâvizî adalet: *iustitia commutativa*, II: 313
- denkleştirici adalet: *iustitia commutativa*, tâvizî adalet, I: 131
- diğer tarafı da dinle: *audi alteram partem*, I: 864
- engeniş anlam: *latissimo sensu*, II: 623
- evleviyetle: *a fortiori*, I: 1224
- faidalanma: *fructus*, II: 817, 984

fiziksel acılar: *pretium doloris*, II: 1285
geçmişe etkili: *ex tunc*, I: 1113
geçmişe etkili: *pro praeterito*, I: 1113
geleceğe yönelik olarak: *ex nunc*, I: 1113
geniş anlam: *lato sensu*, II: 624
gerçekleşmiş zararlar: *damnum emergens*, II: 1282
haksız fiilden doğan borçlar: *obligatio ex delicto*, II: 1012
hile her şeyi çürütür: *fraus omnia corrumpit*, I: 1133
iç, içinde: *intra*, I: 138
içerik (idarî işlemin): *negotium*, I: I: 829
idare sabreder ve bir gün o araziye sahip olur: *patiens quia aeterna*, II: 862
ikinci: *secundo*, I: 137
ilga eden kanunu ilga etmek, ilga edilmiş kanuna tekrar hayat vermez: *abrogata lege abrogante non revivescit lex abrogata*, I: 1189, 1194
isteği dışında (karar verme yasağı): *ultra petita*, I: 748
istisnalar dar yoruma tâbi tutulur: *exceptio est strictissima interpretationis*, I: 1064
işlemin tarafları arasındaki şeyin, başkalarına ne yararı, ne de zararı vardır: *res inter alios acta nec nocet, nec prodes*, II: 214
kanun içi (kanuna uygun, kanunla sınırlı): *intra legem*, I: 138, 747, 1164
kanuna aykırı: *contra legem*, I: 1164
kanuna dayanan (kanundan kaynaklanan) *secundum legem*, I: 127, 137, 747, 1164, 1166, 1167, 1170
kanunsuz ceza olmaz: *nulla poena sine lege*, II: 751
kanunsuz suç olmaz: *nullum crimen sine lege*, II: 756
karşıt işlem: *actus contrarius*, I: 755, 878
kazanılmış haklar: *jura quaesita*, I: 119
kazanılmış haklara dokunabilmesine imkân veren üstün hak: *jus eminens*, I: 120
kendi koyduğun kurala göre davran: *patere legem quam ipse fecisti*, I: 668, 1278
kesin hüküm: *res iudicata*, I: 811
kimse kendi davasında hâkim olamaz: *nemo debet esse iudex in propria causa*, I: 53
kişi bakımından: *ratione personae*, I: 794
kişi topluluğu: *universitates personorum*, I: 161, 186
kişiye bağlı: *intuitu personae*, II: 427, II: 433
konu bakımından: *ratione materiae*, I: 801, 818

kullanma: *usus*, II: 817, 835, 984
küçük şeyler hakime götürülemez: *de minimus non curat praetor*, I: 733; II: 784
mahrum kalınan kar: *lucrum cessans*, II: 441
mahrum kalınan kazanç: *lucrum cessans*, II: 173, 196
mal topluluğu: *universitates bonorum*, I: 161, 187
manevî acı: *pretium affectionis*, II: 1286
müteselsil: *in solidum*, II: 1349
sınırlandırılarak (tahdidi olarak) sayma: *numerus clausus*: I: 432
orta malları, arazi-i metruke: *res communes*, II: 828
ödemezlik def'i, adem-i ifa def'i: *exceptio non adempti contractus*, II: 162
özel kanun genel kanunları ilga eder: *lex specialis derogat legi generali*, I: 1269; II: 763
re'sen: *ex officio*, I: 748
sahipsiz mallar, arazi-i mevat: *res nullius*, II: 826
sonraki kanun önceki kanunları ilga eder: *lex posterior derogat legi priori*, I: 1269, 1272
sonsuz kadar: *ad aeternum*, I: 1090
sözleşmeden doğan borçlar: *obligatio ex contractu*, II: 1012
tahdidi, sınırlı sayıda: *numerus clausus*: tahdidî, II: 757, 767
taraf: *partem*, I: 864
taraflara rasındaki şeyin başkalarını ilgilendirmemesi ilkesi: *res inter alios acta ilkesi*, II: 225, 235
tarafların arasındaki bu durum, üçüncü kişileri alakadar etmez: *Res inter alios acta nec nocet, nec prodes*, II: 238
tasarrufta bulunma: *abusus*, II: 817, 835
taşıyan hamil (idarî işlemin): *instrumentum*, I: 743, 839, 849, 1006
uğranılan zararlar: *damnum emergens*, II: 173, 196, 441
üst kanun alt kanunları ilga eder: *lex superior derogat legi inferiori*, I: 1269
yanlış yere yapılmış bayındırlık eseri yıkılmaz: *ouvrage public mal planté ne se détruit pas*, II: 994
yararlanma: *fructus*, II: 835
yer bakımından: *ratione loci*, I: 802
yetki devralmış kişi yetkisini devredemez: *delegatus non potest delegare*, I: 782
yoksun kalınan kâr: *lucrum cessans*, II: 1282
zaman bakımından: *ratione temporis*, I: 803, 1204

Kemal Gözler, *İdare Hukuku, Bursa, Ekin, 2009, c.II. (www.idare.gen.tr/idarehukuku.htm)*

© Kemal Gözler. Tüm hakları saklıdır.

Copyright

(c) Kemal Gözler+Türkiye Günlüğü (Cedit Yayınları), 2009. Bu sayfaya izin almadan link verilebilir. Ancak, bu web sayfası, önceden izin almaksızın ne suretle olursa olsun, kopyalanamaz, çoğaltılamaz, tekrar yayınlanamaz, dağıtılamaz, başka internet sitelerine metin olarak konulamaz. İzin için kgozler[at]hotmail.com adresine başvurunuz. 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 3 Mart 2004 tarih ve 4630 sayılı kanunla değişik 71 ve 72'nci maddeleri, bir fikir ve sanat eserini herhangi bir yöntemle çoğaltanları, dağıtanları, satanları, elinde bulunduranları, paraya çevrilmeksizin, 2 (iki) yıldan 4 (dört) yıla kadar hapis cezası veya 50.000 TL'den 150.000 TL'ye kadar ağır para cezasıyla veya zararın ağırlığı dikkate alınarak bunların her ikisiyle birden cezalandırmaktadır.

Alıntılar (İktibas) Konusunda Açıklamalar

Bu çalışmadan yapılacak alıntılarda (iktibaslarda) 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 35'inci maddesinde öngörülen şu şartlara uyulmalıdır: (1) İktibas, bir eserin "*bazı cümle ve fıkralarının*" bir başka esere alınmasıyla sınırlı olmalıdır (m.35/1). (2) İktibas, maksadın haklı göstereceği bir nispet dahilinde ve münderecatını aydınlatmak maksadıyla yapılmalıdır (m.35/3). (3) İktibas, belli olacak şekilde yapılmalıdır (m.35/5) [Bilimsel yazma kurallarına göre, aynen iktibasların tırnak içinde verilmesi ve iktibasın üç satırdan uzun olması durumunda iktibas edilen satırların girintili paragraf olarak dizilmesi gerekmektedir]. (4) İktibas ister aynen, ister mealen olsun, eserin ve eser sahibinin adı belirtilerek iktibasın kaynağı gösterilmelidir (m.35/5). (5) İktibas edilen kısmın alındığı yer belirtilmelidir (m.35/5).

5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 3 Mart 2004 tarih ve 4630 sayılı kanunla değişik 71'inci maddesinin 4'üncü fıkrası, 35'inci maddeye aykırı olarak "kaynak göstermeyen veya yanlış yahut kifayetsiz veya al-

datıcı kaynak" göstererek iktibas yapan kişileri, 2 (iki) yıldan 4 (dört) yıla kadar hapis cezası veya 50.000 TL'den 150.000 TL'ye kadar ağır para cezasıyla veya zararın ağırlığı dikkate alınarak bunların her ikisiyle birden cezalandırmaktadır.

Ayrıca Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulunun 18 Şubat 1981 tarih ve E.1980/1, K.1981/2 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararına göre kararına göre, "iktibas hususunda kullanılan eser sahibinin ve eserinin adı belirtilse bile eser sahibi, haksız rekabet hükümlerine dayanarak Borçlar Kanununun 49. maddesindeki koşulların gerçekleşmesi halinde manevi tazminat isteyebilir".

Editör: [Kemal Gözler](#)